

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XVIII. Causam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

consequens est, neque in supplicatione positum fuisse, adeoque obreptitiè literas impetratas, tacito videlicet eo, quod si sciuiisset Pontifex, petitioni non annuisset, sed nec rationabiliter annuere potuisset. II. Quòd impetrans rescripti clericus esset: nam & id in beneficialibus rescriptis, secundùm Rom. Curia consuetudinem, exprimi debet, vti ex textu colligitur, & docet Anton. n. 9. Abb. n. 2. Propterea quòd laicus ecclesiastici beneficii capax non sit, c. 2. de institut. Nam beneficium est ius quoddam spirituale, quod in laicum non cadit. Videri potest Azor tom. 2. lib. 6. c. 2. q. 5.

3 NOTANDVM III. In rescripto ad beneficium conferendum, addi solet, vel, etsi non addatur, intelligi debet, conditio, si persona, pro qua scribitur, ad beneficium illud idonea, ac digna sit, siue, si nullum canonicum ei obstat impedimentum, vt videre est in c. veniens 13. de renunc. ybi id notat Ioan. Andreas num. 1. & videri potest Nauarr. in c. si quando except. 11. n. 1. hoc tit.

CAPITVLVM XVIII.

Causam.

PARAPHRASIS.

1 Pro intellectu huius c. ante omnia sciendum est, quòd lib. 2. de oretal. extet tit. 6. Vt lite non contestata, & c. non procedatur ad restitutum receptionem, vel sententiam definitiuam. Id verò intelligi debet iure ordinario, & exceptis casibus extraordinariis, qui afferuntur in c. vlt. §. porro, eod. tit. Quare si Iudex, controuersia ad ipsum delata, in citatione peremptoria dicat, seu comineretur, se, nondum lite contestata, contra reum absentem etiam processurum esse ad testes recipiendos, & sententiam definitiuam proferendam, aut si Iudici delegato ea procedendi potestas committatur, tum consuetum & necessarium est, vt clausula adiungatur, quantum de iure poterimus, sicuti videre licet in c. tum ex literis 5. de in integr. restit. c. cum dilecti 5. de dolo & contumacia. Est enim ea clausula

limitans, siue restringens ad casus, in quibus ita procedere de iure concessum est.

SUMMARIVM.

1. Lite non contestata, non potest procedi ad restitutum receptionem, vel sententiam definitiuam iure ordinario, & exceptis casibus extraordinariis.
2. Rescriptum iniustitiae debet intelligi secundum ius commune, ita vt nihil ei contrarium decernat.
3. Secus est de privilegio Principis proprie dicto, & statuto particulari.
4. Si concepto falso rescripto, aut legis intellectum Iudex processum iudicarium instituit, rescindi debet, aut irritus declarari, in quantum in eo erratum est.

2 NOTANDVM I. Rescriptum iustitiae ita interpretari conuenit, vt iuri communi congruum sit, seu nihil communi iuri contrarium decernat, tametsi necesse sit à proprietate verborum recedere, vel adiectam clausulam transponere, vti hic docet Gl. in notandis, & ver. precedat. Anton. n. 5. Abb. n. 1. Decius n. 1. Gaill. lib. 1. obs. 33. n. 6. & sumitur ex hoc c. Tametsi enim, vti Anton. hic animaduertit n. 6. clausula in medio posita non solet ad omnia, siue vtrumque extremum referri, tamen in casu huius rescripti respondit Innoc. III. Papa, ad vtrumque referendum esse, videlicet ad probationes recipiendas, & ad definitiuam sententiam procedendum esse, quantum de iure concessum est: quandoquidem ita communi iure decretum est, à quo Princeps in rescriptis iustitiae nequaquam recedere solet. Adde, si in eiusmodi casu ordo aut constructio verborum aliter defendi non possit, praesumendum, à scriptore transpositionem, aliamue mutationem factam esse, qui error veritati obesse non debet, l. errore 7. & l. ambiguitates 24. C. de testam. & satis colligitur ex textu huius c. iun. Gl. ver. fuerat inferenda.

3 Cæterùm alia ratio est de Principis privilegio proprie dicto: Ad eius enim rationem pertinet, vt sit alicuius rei contra ius commune ex Principis beneuolentia concessio,

N sicut

sicut notauit Gl. in c. 1. ver. noscatur. de conflict. in 6. & dixi in c. 1. in not. 3. dicto 3. de rescript. Quomodo autem eiusmodi priuilegia in dubio interpretanda sint, videl. plerumque strictè, vt quàm minimùm, salua proprietate verborum, iuri communi derogent. Item, quòd omnia Principis beneficia ita intelligi debeant, vt iuri alieno acquisito nihil præiudicij afferant, docui copiosè lib. 1. moral. Th. tract. 4. c. 23. n. 5. & 6. & videri potest Felin. hinc n. 7. & seqq. Azor tom. 1. moral. Instit. lib. 5. cap. 23. q. 2.

Alia item ratio est de statuto particulari: Id enim frequenter contra ius commune editur; dummodo statuentes tali potestate præditi sint. Quare licet verba statuti, si commodè fieri possit, ita interpretari conueniat, vt cum iure communi consentiat, e. cum dilectus 8. de consuetudine; non tamè ita, vt verba ad sensum improprium aut insolitum trahantur, prout per sensum còtrarium colligitur ex eod. c. cum dilectus. & notauit Abb. hinc n. 6. vbi ait, rescriptum iustitiæ non ea intentione prodire, vt aliquid addat communi iuri, quomodo interdum particularia statuta eduntur.

4. NOTANDVM II. Si concepto falso rescripti, aut legis intellectu, iudex processum iudicium instituit, rescindi debet, aut irritus declarari, quatenus in eo erratum est: secùs, vbi erratum non fuit. Ita sumitur ex textu, & docet Glossa in notandis; solum illud reuocatur, quod est illegitimè factum.

CAPITVLVM XIX.

Constitutus.

PARAPHRASIS.

Paulus Clericus à Cælestino III. literas impetrauit ad Decanum & Capitulum ecclesiæ Bituricensis, quibus mandabatur, vt ipsum Paulum in canonicum reciperent, eique præbendam, si vel tunc vacaret, vel proximè vacatura sit, conferrent. Cùm autem Capitulum mandatum implere negligeret: idem Pontifex datis lite-

ris, quas vocant executorias, huius rei executores constituit. Interim mortuo Cælestino successit Innocentius III. coram quo controuersia hæc iterum agitata, proponente in sui defensionem Capitulo, literas illas subreptitias fuisse, propter taciturnitatem veri, quandoquidem numerus Canonicorum in ecclesia Bituricensi iuramento confirmatus, & à Sede Apost. approbatus sit, cuius rei nulla in literis mentio fiebat. Hoc intellecto, scribit Innoc. III. ad Archiepiscopum Senonensem, si intellexerit numerum canonicorum iuramento constitutum fuisse in ecclesia Bituricensi, priusquam Paulus literas executorias à Sede Apost. impetrasset, irritum esse declarat: quidquid earum literarum vigore factum fuerat. Sin autem aliter se res habere compererit, videl. numerum canonicorum eo tempore stabilitum non fuisse, tunc faceret illi in canonicum recepto præbendam, si vacauerit, assignari, sublato omni appellationis remedio.

SVMARIVM.

1. Rescriptum gratia derogans ecclesiæ alicuius statuto iurato, nullà eius factà mentione, ipso iure irritum est; imò & illud, quod derogat iniurato statuto de certo numero Canonicorum.
2. Et si mentio fiat statuti, taceatur autem illud esse iuratum, rescriptum obreptitium & irritum censi debet.
3. Idem est, si taceatur ab impetrante in eo verum, etiam probabiliter ignoratum.
4. Arguens rescriptum ob taciturnitatem veri esse obreptitium, tenetur id probare.
5. Nisi intentionem suam super narratio fundatam habet.
6. Ad cognoscendum, an rescriptum ob taciturnitatem veri sit obreptitium, inspicitur tempus impetrationis, seu datæ literarum.
7. Vt rescriptum gratia, iustitiæ, & dispensationis propter expressionem falsi non sit obreptitium, debent narrata in eo vera fuisse tempore impetrationis, seu datæ literarum.